

DREPT PROCESUAL PENAL

ATELIER NR. 4

Lector, autor suport de curs: Anca Iuga

CĂILE DE ATAC

APELUL

HOTĂRĂRILE SUPUSE APELULUI:

- sentințe,
- încheieri, numai o dată cu sentința; excepții
- apelul împotriva sentinței se socotește făcut și împotriva încheierilor.

PERSOANE CARE POT DECLARA APEL, TERMENUL DE DECLARARE ȘI DE CÂND CURGE ACESTA:

Pot declara apel în 10 zile, dacă legea nu dispune altfel, de la comunicarea copiei minuitei:

1. **Inculpatul**, pe latură civilă și penală și **chiar și de către soț**,
2. **Partea civilă**, pe latură civilă și penală,
3. **Partea responsabilă civilmente**, pe latură civilă, iar pe latură penală dacă soluția din latura penală a influențat soluția în latura civilă,
4. **Persoana vătămată**, pe latură penală,
5. **Martorul, expertul, interpretul și avocatul**, pentru amenzile aplicate prin sentință, cheltuieli judiciare, indemnizații, exercitat de îndată după pronunțarea încheierii prin care s-a dispus asupra cheltuielilor judiciare și indemnizațiilor și cel mai târziu în 10 zile de la pronunțarea sentinței sau în 10 zile de la comunicarea sentinței prin care a fost aplicată amenda judiciară sau prin care s-a dispus asupra cheltuielilor judiciare sau indemnizațiilor,
6. **Orice persoană fizică sau juridică ale cărei drepturi legitime au fost vătămăte nemijlocit** printr-o măsură sau printr-un act al instanței, în ceea ce privește dispozițiile care au provocat acea vătămare, 10 zile de la data la care au aflat despre actul sau măsura care le-a provocat vătămarea

Pentru toți cei enumerați mai sus, apelul poate fi declarat și de către reprezentantul legal și de către avocat.

7. **Procurorul**, pe latură civilă și penală,

Apel considerat făcut în termen (art.270 C.pr.pen.): depus înăuntrul termenului prevăzut de lege la administrația locului de deținere, la unitatea militară sau **la oficiul poștal prin scrisoare recomandată.**

Propunere - metoda simplă de calcul:

Calculați 12 zile, prima este ziua comunicării copiei minutei (de ex. sub semnătură, data poștei imprimată pe plic) și ultima zi în care apelul este declarat în termen este a 12 zi. Dacă cumva ultima zi cade într-o zi nelucrătoare (sâmbătă, duminică, sărbătoare legală) termenul expiră la sfârșitul primei zile lucrătoare.

REPUNEREA ÎN TERMENUL DE APEL:

Se formulează o cerere de repunere în termenul de apel.

Apelul este considerat făcut în termen dacă sunt îndeplinite 2 condiții cumulative:

1. instanța constată că întârzierea a fost determinată de o **cauză temeinică de împiedicare**,
2. **cererea de apel a fost făcută în cel mult 10 zile de la încetarea acesteia.**

Până la admiterea cererii, hotărârea atacată este definitivă.

Până la soluționarea cererii, instanța de apel poate suspenda executarea hotărârii atacate.

DECLARAREA ȘI MOTIVAREA APELULUI

- **prin cerere scrisă, dar și oral**, dacă cel care declară apel este prezent la pronunțare (nu se mai practică să aștepti pronunțarea în sală de când soluțiile apar pe net)
- pentru persoana care nu poate să semneze, cererea este atestată de grefier sau avocat,
- **cererea nesemnată sau neatestată poate fi confirmată** în instanță de parte sau de reprezentantul ei la primul termen de judecată cu procedura îndeplinită,
- apelul se motivează în scris, arătându-se motivele de fapt și de drept,
- nu există sancțiune pentru nemotivarea apelului în scris, astfel că se poate motiva și oral,
- **se depune la instanța a cărei hotărâre se atacă.**

RENUNȚAREA LA APEL:

- **după pronunțare și până la expirarea termenului de declarare a apelului**, părțile și persoana vătămată, personal sau prin mandatar special, pot renunța în mod expres la această cale de atac.
- procurorul nu poate renunța la apel.
- **asupra renunțării se poate reveni doar în ceea ce privește apelul pe latura penală a cauzei**, personal sau prin mandatar special,

RETRAGEREA APELULUI:

- **până la închiderea dezbaterilor la instanța de apel**, părțile sau persoana vătămată poate să își retragă apelul, personal sau prin mandatar special,
- partea în stare de deținere își poate retrage apelul prin declarație atestată sau consemnată într-un proces-verbal de către administrația locului de deținere,
- apelul declarat de procuror poate fi retras de procurorul ierarhic superior,

- apelul declarat și retras al procurorului poate fi însușit de partea în favoarea căreia a fost declarat,
- declarația de retragere poate fi făcută la instanța a cărei hotărâre a fost atacată sau la instanța de apel,
- reprezentanții legali pot retrage apelul cu respectarea în ceea ce privește latura civilă a condițiilor prevăzute de legea civilă (cu încuviințarea instanței de tutelă și avizul consiliului de familie – art.144 alin.2 C.civ.),
- inculpatul minor nu poate retrage apelul declarat personal sau de reprezentantul legal.

EFFECTUL SUSPENSIV

- **apelul este suspensiv de executare PE LATURĂ PENALĂ ȘI PE LATURĂ CIVILĂ**, afară de cazul când legea dispune altfel (hotărârea pronunțată cu privire la măsurile preventive - a se vedea art.399 C.pr.pen.; dispozițiile privind luarea măsurilor asigurătorii **și restituirea lucrurilor - art. 397 alin.4 C.pr.pen.)**

EFFECTUL DEVOLUTIV

Instanța de apel judecă apelul

- **numai cu privire la persoana care l-a declarat** (de ex. dacă sunt mai mulți inculpați, judecă cauza doar cu privire la inculpatul care l-a declarat, sau dacă sunt mai multe părți civile, doar cu privire la partea civilă care l-a declarat),
- **numai la persoana la care se referă declarația de apel** (adică **intimatul**, dacă sunt mai mulți inculpați partea civilă poate face apel numai cu privire la pedeapsa stabilită unuia dintre ei),
- **numai în raport cu calitatea pe care apelantul o are în proces** (a se vedea art. 409 alin.1 C.pr.pen.)
- **în aceste limite, instanța are obligația să analizeze cauza sub toate aspectele de fapt și de drept**

NEAGRAVAREA SITUAȚIEI ÎN PROPRIUL APEL – LIMITARE A EFECTULUI DEVOLUTIV

- **instanța de apel nu poate crea o situație mai grea celui care a declarat apel,**
- **în cazul apelului procurorului declarat în favoarea unei părți, instanța de apel nu poate agrava situația acelei părți.**
- soluția mai favorabilă se analizează din punctul de vedere al laturii penale și al laturii civile.

Atunci când procurorul a declarat apel a minima, adică pentru că pedeapsa aplicată este prea ușoară, cerând agravarea ei, această cerere nu împiedică instanța de apel să atenueze pedeapsa ori chiar să-l achite pe condamnat

Când procurorul a făcut apel *a maxima*, adică pentru că pedeapsa este prea grea, cerând reducerea ei, instanța de apel căreia îi este interzis să agraveze situația intimatului, în baza art.418 alin.2 C.pr.pen., va putea fie să mențină hotărârea atacată, fie să o reformeze *in melius* (Pop, Traian, Drept procesual penal, vol. IV., Tipografia Națională S.A. Cluj, p.410.)

Apelul procurorul poate fi limitat în ceea ce privește faptele și persoanele, dar atâta vreme cât vizează o anumită faptă reținută în sarcina unui anume inculpat, el repune în discuție tot ceea ce a fost supus judecății primei instanțe. Fără nici o altă limitare decât stabilirea adevărului și buna administrare a justiției. (Rădescu, Dumitru, Apelul în procesul penal. Monografie, Editura Juridică, București 2005, pag.129)

EFFECTUL EXTENSIV

- **instanța de apel examinează cauza prin extindere și cu privire la părțile care nu au declarat apel sau la care acesta nu se referă, putând hotărî și în privința lor, fără să poată crea acestor părți o situație mai grea.**

De exemplu, în situația în care doar unul dintre inculpați a declarat apel și se impune achitarea tuturor inculpaților sau reținerea unei circumstanțe atenuante legale în favoarea tuturor inculpaților..

PROCEDURA DE JUDECARE A APELULUI:

- cu citarea părților și a persoanei vătămate,
- doar în prezența inculpatului, când se află în stare de deținere (la cerere în lipsă, prin videoconferință)
- cu participarea obligatorie a procurorului,
- are loc ascultarea inculpatului, dacă ascultarea este posibilă și dacă acesta dorește desigur să dea o declarație,
- instanța poate readministra probele de la prima instanță și poate administra probe noi (- analiza administrării probei conform art.100 C.pr.pen.),
- ordinea în care se dă cuvântul:
 - apelantul, intimatul și ultimul cuvânt îl are procurorul,
 - dacă există și apelul procurorului, acesta are primul cuvântul,
- dreptul la replică cu privire la chestiunile noi ivite cu ocazia dezbaterilor,
- inculpatul are dreptul la ultimul cuvânt.
- instanța poate da o nouă apreciere a probelor, motivat,
- instanța se pronunță asupra tuturor motivelor de apel invocate,
- se aplică regulile de la judecata în fond, dacă nu sunt contrare celor de la judecarea apelului,

Apelul împotriva încheierilor:

- se judecă separat în camera de consiliu, fără prezența părților, care pot pune concluzii scrise în cazul în care legea nu dispune altfel,
- se judecă în ședință publică în cazul în care instanța apreciază necesar sau dacă legea dispune astfel.

SOLUȚII:

Apel respins ca:

- **tardiv,**
- **inadmisibil,**
- **nefondat.**

Apel admis:

- **se desființează soluția și instanța de apel PRONUNȚĂ O NOUĂ HOTĂRÂRE, procedând potrivit regulilor referitoare la soluționarea acțiunii penale și acțiunii civile la judecata în fond.**
- **se desființează sentința primei instanțe iar instanța de apel dispune REJUDECAREA de către instanța a cărei hotărâre a fost desființată:**

1. pentru motivul că judecarea cauzei la acea instanță a avut loc **în lipsa unei părți nelegal citate sau care legal citată a fost în imposibilitate de a se prezenta și de înștiința instanța despre această imposibilitate, invocată de acea parte,**
2. **instanța nu s-a pronunțat asupra unei fapte reținute în sarcina inculpatului prin actul de sesizare sau asupra acțiunii civile,**
3. **când există vreunul dintre cazurile de nulitate absolută, cu excepția cazului de necompetență, când se dispune rejudecarea de către instanța competentă,**
4. în practica judecătorească s-a dispus rejudecarea **pentru nemotivarea sentinței** atacate:

Decizia penală nr. 1379 din 21.11.2018 a Curții de Apel Cluj

O primă încălcare a dreptului inculpaților la un proces echitabil este relevată de **modul în care a fost motivată sentința penală apelată, deoarece judecătorul fondului deși a administrat probe din faza de urmărire penală și fața instanței, nu a procedat și la interpretarea conținutului acestora și nu a indicat , dacă le reține integral sau nu, la stabilirea vinovăției inculpaților și raportat la apărările formulate de inculpați, prin apărătorii aleși.**

În absența analizării tuturor probelor administrate care să clarifice atât latura penală a cauzei cât și latura civilă este evident că instanța de control judiciar nu poate proceda la un control efectiv al hotărârii atacate care a fost pronunțată în baza unui probatoriu deficitar și nici nu a fost motivată în mod corespunzător nici sub aspectul laturii penale și nici sub aspectul laturii civile ceea ce implică o

nouă rejudecare a cauzei constatându-se de către Curte eludarea disp. 6 din CEDO privind dreptul la un proces echitabil.

Soluția pronunțată de către instanța de fond în acest context nu este consecința unei activități efective de judecată, ci o apreciere incompletă a probelor administrate în cursul urmăririi penale și a judecării, echivalând cu nerezolvarea fondului cauzei, deși hotărârea judecătorească trebuie să se bazeze pe fapte veridice, dovedite neechivoc care să nu fie susceptibile de îndoieli, ceea ce se impunea în speță, iar pe de altă parte enumerarea mijloacelor de probă existente la dosar, nu poate suplini motivarea hotărârii.

În baza art. 421 pct. 2 lit. b C. proc.pen. raportat la art. 6 CEDO, admite excepția nulității absolute și apelurile declarate de apelanții - inculpați împotriva sentinței penale nr. a Tribunalului, pe care o desființează în întregime și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță.

Ultimul act procesual de la care se va relua judecata este: derularea cercetării judecătorești și administrarea de probe testimoniale și științifice cu respectarea principiilor continuității, contradictorialității, oralității și nemijlocirii, urmate de dezbaterea în fond a cauzei și motivarea sentinței cu referire explicită la întrunirea sau nu a elementelor constitutive ale infracțiunilor și verificarea tuturor apărărilor inculpaților, dar și a probelor în acuzare cu respectarea principiului „egalității de arme”, în urma unei stabiliri corecte a stării de fapt.

Decizia penală nr.1352 din 25.10.2017 a Curții de Apel Cluj

În sinteză, C. reține că judecătorul fondului a pronunțat o soluție nelegală deoarece la soluționarea procesului trebuia să facă uz de procedura comună și nicidecum de art. 396 alin. 10 în privința unora dintre fapte și a procedurii obișnuite în cazul faptei vizată de art. 334 alin. 2 Cod penal .

Având în vedere această situație și raportat la exigențele art. 6 din CEDO referitoare la un proces echitabil, care să ofere garanția unui dublu grad de jurisdicție, apelul inculpatului apare fondat, urmând a fi admis iar dosarul să fie rejudecat de instanța de fond.

Potrivit art. 6 din CEDO, pentru realizarea unui proces echitabil, se impune în primul rând respectarea dreptului la apărare, iar în cadrul acestuia, este necesară realizarea cercetării judecătorești pentru stabilire a corectă a stării de fapt.

C. constată că prin modalitatea în care s-a desfășurat cercetarea judecătorească în prima instanță, au fost încălcate două dintre principiile fundamentale ale procesului penal: **contradictorialitatea și nemijlocirea** . În baza acestor principii, instanța este obligată să readministreze toate probele indicate în cursul urmăririi penale, putând astfel să le perceapă prin filtrul punctelor de vedere exprimate oral și în ședință publică de toate părțile.

Încălcarea dreptului la apărare precum și cel la un proces echitabil potrivit art.6 paragraf 3 lit.d din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale nu pot fi înlăturate,

decât prin anularea sentinței pronunțate de prima instanță și trimiterea cauzei spre rejudecare Judecătoriei.

Din examinarea dispozițiilor citate ale Convenției - la care România este parte, astfel că, potrivit art.11 și art.20 din Constituție, aceste dispoziții fac parte din dreptul intern – rezultă că , încă înainte de a stabili temeinicia demersului de tragere la răspundere a unei persoane trimise în judecată (acuzat), aceasta are dreptul fundamental la un proces echitabil.

Ori, în înțelesul unui proces echitabil art.6 paragraf 3 lit.d din Convenție și cum relevă jurisprudența CEDO, **asigurarea dreptului inculpatului trimis în judecată și aflat în fața instanței de a pretinde ascultarea martorilor în prezența lui, cu posibilitatea de a pune întrebări, de a i se admite probe care să se efectueze în mod nemijlocit și contradictoriu cu celelalte părți, în vederea stabilirii adevărului obiectiv .**

Chiar dacă în dreptul procesual penal român situația prevăzută în art.6 paragraf 3 lit.d din Convenție nu are o consacrare expresă, cerința realizării condiției este obligatorie sub sancțiunea nulității și, deci, a desființării hotărârii pronunțate cu încălcarea acestei exigențe.

Așa fiind, C. în baza art. 421 pct. 2 lit. b C.proc.pen. raportat la art. 6 CEDO, va admite apelul declarat de către apelantul – inculpat împotriva sentinței penale pe care o va desființa în întregime și va dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță – Judecătoria.

Ultimul act procesual valabil și de la care se va relua judecata va fi declarația inculpatului în care se va consemna în mod expres poziția procesuală a acestuia cu privire la ambele infracțiuni deduse judecării și în funcție de atitudinea sa se va admite cererea de judecarea cauzei în procedură simplificată sau din contră în procedura de drept comun, cu administrare de probe scrise și testimoniale.

Decizia penală nr.1304 din 07.11.2018 a Curții de Apel Cluj

Potrivit practicii judiciare constante în materie, sentința instanței de fond trebuie să cuprindă în expunere între altele, temeiurile de fapt și de drept care au dus la adoptarea soluției. Ca atare, **în sentință trebuie analizată fiecare probă solicitată de procuror și de părți motivându-se temeiurile de fapt și de drept care au condus la admiterea sau la respingerea fiecăreia.**

Arătarea în sentință, în mod generic, că vinovăția inculpaților este dovedită, fără referire la apărările concrete ale acestora și la toate probele propuse, echivalează cu nemotivarea soluției, caz de încălcare a dreptului la un proces echitabil. (...)

Sentința Judecătoriei nu este întemeiată pe o activitate efectivă de judecată, aceasta având la bază probele obținute exclusiv în faza de urmărire penală, respingându-se toate probele în apărare solicitate de inculpați, prin aceasta încălcându-se dreptul la apărare al acestora și dreptul la un proces

echitabil. (...)Motivul de desființare, este bazat pe neefectuarea unei cercetări judecătorești efective și pe încălcarea art. 6 din CEDO.

Administrarea probelor în acuzare și apărare este o condiție esențială a procesului echitabil și a egalității de arme, iar dacă acesta nu este respectat părțile au posibilitatea de a formula motivul de apel înscris în art. 6 par 1 și 3 din CEDO.

Nici latura civilă a cauzei nu a primit o soluționare legală prin lipsa efectuării expertizei financiar-contabile cerută de inculpați.

În baza art. 421 pct. 2 lit. b C.proc.pen. raportat la art. 6 CEDO, admite excepția nulității absolute și apelurile declarate de inculpații împotriva sentinței penale nr. a Judecătoriei, pe care o desființează în întregime și trimite cauza spre judecare la instanța de fond – Judecătoria.

- **în caz de ACHITARE la instanța de fond, instanța de apel readministrează declarațiile pe care prima instanță și-a întemeiat soluția de achitare, dispozițiile art.374 alin. 7-10 și ale art.383 alin.3 și 4 aplicându-se corespunzător.**

- probe administrate și necontestate nu se readministrează totuși pot fi readministrate din oficiu,
- administrarea de probe noi,
- instanța poate dispune din oficiu administrarea de probe necesare pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei,
- probă admisă dar care ulterior apare inutilă sau nu mai este posibilă, instanța, după ce ascultă procurorul, persoana vătămată și părțile, poate dispune ca să nu mai fie administrată,
- dacă imposibilitatea de administrare se referă la o probă administrată la urmărire penală, instanța o pune în discuția părților și ține seama de ea la judecarea cauzei.

A se vedea dispozițiile Deciziei CCR nr.274/2019 prin care s-a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Mihaiela-Ioana Chețan-Maier în Dosarul nr. 48/235/2014/a3 al Curții de Apel Cluj - Secția penală și de minori și constată că dispozițiile [art. 421 pct. 1 lit. b\)](#) și [pct. 2 lit. a\) teza a doua din Codul de procedură penală](#) sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

- pct.22 din decizia amintită, consider că este vorba de o protecție superioară Convenției și practicii Curții Europene a Drepturilor Omului, dispozițiile Deciziei CCR nr.274/2019 impun ca instanța să readministreze probele, în vederea stabilirii vinovăției unei persoane dacă există un apel în defavoarea inculpatului: **"22. Așadar, Curtea a constatat că soluția legislativă constituie transpunerea în dreptul pozitiv a exigențelor impuse de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, asigurând dreptul inculpatului la un proces echitabil. Astfel, având competența de a aprecia diferitele elemente de probă, în vederea stabilirii vinovăției inculpatului, instanța de apel nu poate pronunța hotărârea de condamnare decât după readministrarea obligatorie a declarațiilor pe care prima instanță și-a**

întemeiat soluția de achitare și care au fost suficiente pentru a-l determina pe judecătorul primei instanțe să se îndoiască de temeinicia acuzației și să motiveze achitarea acestuia.”

Hotărâri CEDO care pot fi invocate în sensul readministrării probelor în apel:

- Hotărârea din 4 iunie 2013 în Cauza Hanu împotriva României (Cererea nr. 10890/04) Strasbourg definitivă la 4 septembrie 2013,
- [Hotărârea din 27 iunie 2000](#), pronunțată în Cauza Constantinescu împotriva României, paragrafele 55 și 59,
- [Hotărârea din 15 septembrie 2015](#), pronunțată în Cauza Moinescu împotriva României, paragrafele 39 și 40,

Hotărâre CEDO care poate fi invocată în sensul că nu se impune readministrarea probelor în apel:

- Hotărârea Leș contra României din 2016 (cererea 28841/2009):
 - Curtea Europeană a Drepturilor Omului a hotărât că nu a fost necesară readministrarea probelor și că astfel nu a avut loc nicio încălcare a drepturilor inculpatului;
 - ”existența faptelor imputate reclamantului și cea a elementului intențional al infracțiunii au fost stabilite cu certitudine de judecătore (pct.5 supra). În opinia Curții, atunci când a examinat caracterul cert sau incert al creanțelor care decurg din procesele-verbale anulate, curtea de apel s-a limitat- astfel cum susține Guvernul (pct.14 supra) la simpla apreciere a unei chestiuni de drept.”(pct.20).

CHESTIUNI COMPLEMENTARE

Deliberând instanța face aplicarea dispozițiilor privind:

- reluarea dezbaterilor, rezolvarea acțiunii civile, măsurile asigurătorii, cheltuielile judiciare, orice alte aspecte.

- verifică dacă s-a făcut o justă aplicare a dispozițiilor privind deducerea reținerii, arestării preventive, arestului la domiciliu sau internării medicale și adaugă timpul de arestare scurs după pronunțarea hotărârii atacate cu apel.

DESFIIȚAREA HOTĂRĂRII

- hotărârea se desființează în limitele efectului devolutiv și extensiv al apelului,
- numai cu privire la unele fapte sau persoane sau numai cu privire la latura penală sau civilă, dacă nu împiedică justa soluționare a cauzei,

- instanța de apel poate menține măsura arestării preventive.

CONȚINUTUL DECIZIEI ȘI COMUNICAREA EI

- dacă s-a dispus rejudecarea, decizia trebuie să indice care este ultimul act procedural rămas valabil de la care procesul își va relua cursul,
- decizia se comunică.

LIMITELE REJUDECĂRII

- instanța de rejudecare trebuie să se conformeze hotărârii instanței de apel dacă situația de fapt rămâne cea avută în vedere la soluționarea apelului,
- dacă hotărârea a fost desființată în apelul procurorului, declarat în defavoarea inculpatului sau în apelul persoanei vătămate, instanța care rejudecă poate agrava soluția dată de prima instanță,
- când hotărârea este desființată numai cu privire la unele fapte sau persoane sau în ceea ce privește latura penală sau civilă, instanța de rejudecare se pronunță în limitele în care hotărârea a fost desființată.

CONTESTAȚIA

- se exercită numai atunci când legea o prevede expres
- pot face contestație procurorul, subiecții procesuali la care hotărârea atacată se referă și persoanele a căror interese legitime au fost vătămate prin hotărâre,
- termenul de declarare: **3 zile** care curge de la pronunțare pentru procuror și de la comunicare pentru celelalte persoane,
- se poate formula cerere de repunere în termen,
- se depune la judecătorul sau instanța care a pronunțat hotărârea,
- se motivează până la termenul stabilit pentru soluționare,
- contestația poate fi retrasă,
- contestația are efect suspensiv, dacă legea nu dispune altfel (vezi art.204 alin.3 c.pr.pen.)
- neagravarea situației în propria contestație,
- se soluționează de un judecător sau de o instanță superioară celei sesizate,
- se citează persoana care a formulat contestația și subiecții procesuali la care hotărârea atacată se referă,
- se numește apărător din oficiu, dacă este cazul,
- se soluționează prin decizie care nu este supusă niciunei căi de atac

SOLUȚII

- respingerea contestației ca:
 - tardivă,

- inadmisibilă,
- nefondată.

- admiterea contestației:
 - desființarea hotărârii și soluționarea cauzei,
 - desființarea hotărârii atacate și dispunerea rejudecării cauzei de către judecătorul sau completul care a pronunțat-o atunci când nu au fost respectate dispozițiile privind citarea,
 - DIN PRACTICA INSTANȚELOR: desființarea și rejudecarea cauzei de instanța care a pronunțat-o pentru nemotivare.

Decizia penală nr.117 din 25 martie 2020 a Tribunalului Cluj

Astfel, **hotărârea primei instanțe este complet nemotivată**, neregăsindu-se în cuprinsul acesteia argumentarea rațiunii ce l-a determinat pe judecător să adopte soluția dispusă în cauză. Practic, considerentele hotărârii atacate sunt identice cu dispozitivul acesteia (exceptând citarea unor texte legale aplicabile în speță (...))

Evident că lipsa totală a acestor explicații, mențiuni din considerentele hotărârii atacate echivalează cu nesoluționarea cererii de contopire a pedepselor formulată de condamnat, sens în care trebuie menționat că hotărârea judecătorească nu este un act discreționar, ci rezultatul unui proces logic de analiză a actelor și lucrărilor dosarului în scopul aflării adevărului și justei soluționări a cauzei (...).

Prin nemotivarea hotărârii atacate s-a adus atingere dreptului condamnatului la apărare prev. de art. 10 C .pr.pen. și art.24 din Constituție, respectiv dreptului la un proces echitabil prev. de art.6 din Convenția europeană a drepturilor omului și art.2 paragraful 1 din Protocolul nr.7 adițional la CEDO (care garantează oricărui acuzat dreptul la o dublă jurisdicție în materie penală).

În condițiile în care tribunalul nu ar dispune trimiterea spre rejudecare a cauzei în vederea soluționării cererii formulate de condamnat și a motivării corespunzătoare a soluției adoptate, ci ar proceda la soluționarea cererii de contopire a pedepselor pentru prima oară în calea de atac a contestației, condamnatul ar fi privat de o cale de atac, întrucât soluția pronunțată în contestație ar rămâne definitivă, nefiind prevăzută o altă modalitate de a ataca această hotărâre.

Față de cele menționate mai sus, în baza art.597 alin.5 și 8 C .pr.pen. rap. la art.421 pct.2 lit.b C.pr.pen., art.6 CEDO și art.2 din Protocolul 7 la CEDO urmează să admită contestația formulată de condamnatul împotriva sentinței penale a Judecătoriei G., pe care o va desființa în întregime și va trimite cauza spre rejudecare la Judecătoria G. (cu ocazia rejudecării, prima instanță urmând a se preocupa de remedierea deficiențelor și respectarea dispozițiilor legale sus-menționate).

În același sens, **decizia penală nr. 135 din 4 iunie 2018 a Tribunalului Cluj**

CĂILE EXTRAORDINARE DE ATAC

1. Contestația în anulare
2. Recursul în casație
3. Revizuirea

Cel mai important de știut:

- **care sunt hotărârile** în care se poate face contestație în anulare, care sunt hotărârile supuse recursului în casație și care sunt hotărârile supuse revizuirii,
- **care sunt cazurile** în care se poate face contestație în anulare, recurs în casație, cazurile în care poate fi cerută revizuirea,
- **termenul de introducere și momentul de la care curge termenul.**

REDESCHIDEREA PROCESULUI PENAL ÎN CAZUL JUDECĂRII

ÎN LIPSA PERSOANEI CONDAMNATE

Persoana **condamnată definitiv** care a fost **judecată în lipsă** poate solicita redeschiderea procesului penal **în termen de o lună** din ziua în care a luat cunoștință, prin orice notificare oficială, că s-a desfășurat un proces penal împotriva sa.

Persoana condamnată este considerată judecată în lipsă dacă:

- ✓ nu a fost citată la proces și nu a luat cunoștință în niciun alt mod oficial despre acesta,
 - ✓ deși a luat cunoștință de proces a lipsit în mod justificat de la judecarea cauzei dar nu a putut încunoștința instanța.
-
- cererea se adresează instanței care a judecat cauza în primă instanță,
 - cererea se formulează în scris la instanța care a judecat cauza în primă instanță și trebuie motivată cu privire la îndeplinirea condițiilor de solicitare a redeschiderii,
 - se vor cita părțile și subiecții principali interesați pentru examinarea admisibilității în principiu,
 - se numește avocat din oficiu dacă persoana este privată de libertate chiar și în altă cauză,
 - instanța poate suspenda motivat executarea hotărârii dacă persoana se află în executarea pedepsei cu închisoarea aplicată în cauză și respectarea uneia dintre obligațiile de la art.215 alin.1 și 2 C.pr.pen.,
 - dacă sunt îndeplinite condițiile, instanța admite cererea, care duce la desființarea de drept a hotărârii pronunțate în lipsă și se redeschide procesul penal inclusiv cu privire la părțile care nu au formulat cerere, putând hotărî și în privința lor, fără să le poată crea o situație mai grea. Încheierea de admitere se atacă odată cu fondul,

- dacă nu sunt îndeplinite condițiile de la art.466 C.pen.pen. respinge cererea prin sentință, care se atacă cu apel.

ACORDUL DE RECUNOAȘTERE A VINOVĂȚIEI

- **inculpatul și procurorul pot încheia în scris un acord**, ca urmare a recunoașterii vinovăției,
- efectele sunt supuse avizului procurorului ierarhic superior,
- poate fi **inițiat de către inculpat** (se înregistrează o cerere la dosar sau cu ocazia aducerii la cunoștință a calității de inculpat se poate menționa că se dorește încheierea unui acord) **sau procuror,**
- **limitele încheierii acordului se stabilesc prin avizul prealabil și scris al procurorului ierarhic superior,**
- dacă sunt mai mulți inculpați se poate încheia un acord de recunoaștere a vinovăției distinct cu fiecare dintre aceștia, **fără a fi adusă atingere prezumției de nevinovăției a inculpaților pentru care nu s-a încheiat acord,**
- **minorii pot încheia acord cu încuviințarea reprezentantului legal,**
- se recunoaște **comiterea faptei și acceptarea încadrării juridice** pentru care a fost pusă în mișcare acțiunea penală și privește felul și cuantumul pedepsei, forma de executare, respectiv felul măsurii educative ori după caz soluția de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amnare a aplicării pedepsei,
- se poate încheia **pentru infracțiunile pentru care legea prevede pedeapsa amenzii sau a închisorii de cel mult 15 ani,**
- din probe administrate rezultă suficiente date cu privire la existența faptei pentru care s-a pus în mișcare acțiunea penală și vinovăția inculpatului, asistența juridică este obligatorie la încheierea acordului,
- **se reduce cu o treime limitele de pedeapsă în cazul pedepsei închisorii și o pătrime în cazul amenzii.** În cazul minorilor se va ține seama la alegerea măsurii iar la măsurile educative privative de libertate, limitele perioadelor se reduc cu o treime,
- nu se mai întocmește rechizitoriu.

CONȚINUTUL ACORDULUI / SESIZAREA INSTANȚEI /PROCEDURA

- printre altele, declarația expresă a inculpatului prin care recunoaște comiterea faptei și acceptă încadrarea juridică pentru care a fost pusă în mișcare acțiunea penală, semnăturile procurorului, inculpatului și avocatului,
- procurorul sesizează instanța competentă să judece cauza cu acordul de recunoaștere
- dacă alți inculpați din dosar sunt trimiși în judecată, sesizarea se face separat,

- dacă s-a încheiat o tranzacție sau o mediere pe latură civilă se depune și tranzacția sau medierea,
- acordul este verificat la depunere de către judecător care dacă constată că lipsește vreo mențiune sau nu s-a respectat vreo condiție de la art.483 C.pr.pen., depinde acoperirea omisiunilor în 5 zile, sesizând conducătorul parchetului,
- se citează inculpatul, celelalte părți și persoana vătămată,
- se ascultă procurorul, inculpatului și avocatului acestuia și părțile sau persoane vătămate prezente.

SOLUȚII:

- admite acordul și pronunță soluția din acordul de recunoaștere,
- respinge acordul și trimite dosarul în vederea continuării urmăririi penale dacă nu sunt îndeplinite condițiile de la 480- 482 cu privire la toate faptele, soluția este nelegală sau nejustificat de blândă în raport cu gravitatea infracțiunii sau pericolozitatea infractorului,
- se poate admite acordul numai cu privire la unii dintre inculpații cu care s-a încheiat acordul.

SOLUȚIONAREA ACȚIUNII CIVILE:

1. dacă s-a încheiat tranzacție sau acord de mediere, instanța ia act de tranzacție sau acord,
2. în lipsa tranzacției sau acordului de mediere, **instanța lasă nesoluționată acțiunea civilă** iar hotărârea nu are autoritate de lucru judecat cu privire la întinderea prejudiciului în fața instanței civile.

CALEA DE ATAC / TERMEN DE DECLARARE / SOLUȚII

- **apel, în 10 zile de la comunicare,**
- respinge apelul ca tardiv, inadmisibil, nefondat,
- admite apelul, desființează sentința prin care acordul a fost admis și pronunță o nouă hotărâre conform art.485, și art. 486 C.pr.pen.,
- admite apelul, desființează sentința prin care acordul a fost respins și admite acordul, se aplică corespunzător art.485 alin.1 lit. a C.pr.pen. și art. 486 C.pr.pen..

PROCEDURA ÎN CAUZELE CU INFRACTORII MINORI

- **conform procedurii obișnuite cu completările și derogările din Cap.III Titlul IV proceduri speciale,**

Persoanele chemate la organul de urmărire penală la orice ascultare sau confruntare pentru minorul între 14-18 ani:

- părinții sau după caz, tutorele, curatorul, persoana în îngrijirea sau supravegherea căreia se află temporar minorul,
- Direcția generală de asistență socială și protecția copilului din localitatea unde se desfășoară audierea,
- Vezi Decizia CCR 102/2018 pct.46 "pentru respectarea prevederilor constituționale ale art. 16, 21 și 24, la orice ascultare sau confruntare a minorului care are vârsta între 14 și 18 ani este necesară citarea părinților acestuia ori, după caz, a tutorelui, curatorului sau persoanei în îngrijirea ori supravegherea căreia se află temporar minorul, precum și a direcției generale de asistență socială și protecție a copilului din localitatea unde se desfășoară audierea (...),
- **neprezentarea nu împiedică efectuarea actului,**
- **referatul de evaluare este obligatoriu a fi dispus de instanța de judecată în situația în care referatul de evaluare nu a fost efectuat în faza de urmărire penală,**
- se efectuează de către serviciul de probațiune de pe lângă tribunalul în circumscripția căruia își are locuința minorul.

COMPUNEREA INSTANȚEI

- **se judecă de către judecători anume desemnați,**
- **instanța compusă din judecători anume desemnați rămâne competentă să judece potrivit procedurii în cauzele cu infractori minori chiar dacă minorul a împlinit între timp 18 ani,**
- **inculpatul care a comis infracțiunea cât era minor este judecat potrivit procedurii aplicabile în cauzele cu infractori minori dacă la data sesizării instanței nu a împlinit 18 ani.**

PERSOANE CHEMATE LA JUDECATA MINORILOR

- serviciul de probațiune,
- părinții sau tutorele, curatorul ori persoana în îngrijirea sau supravegherea căreia se află minorul
- neprezentarea persoanelor citate nu împiedică judecarea cauzei.

DESFĂȘURAREA JUDECĂȚII

- în ședință nepublică, cu încuviințarea instanței pot participa și alte persoane în afara celor citate.
- îndepărtarea din ședință a minorului care nu are 16 ani dacă instanța consideră că administrarea anumitor probe poate avea o influență negativă, la fel și părintele, tutorele, curatorul, persoana care îl are în îngrijire ori supraveghere. apoi li se aduc la cunoștință actele esențiale.

- Ascultarea minorului are loc o singură dată iar reascultarea va fi încuviințată doar în cazuri temeinic justificate.
- dacă minorii sunt judecați împreună cu inculpați majori și nu este posibilă disjungerea, judecata are loc de către judecători anume desemnați dar după procedura obișnuită. cu privire la minori se aplică procedura în cauzele cu minori.

SPETE

SPETA 1

Judecătoria Cluj-Napoca l-a condamnat pe inculpatul I.C. la pedeapsa de 6 luni închisoare cu suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei pentru comiterea infracțiunii de tulburare a ordinii și liniștii publice prev. și ped. de art.371 C. pen.. Inculpatul a fost judecat în procedura obișnuită, nu a recunoscut comiterea faptelor. Este nemulțumit de cuantumul pedepsei aplicate, considerând-o prea mare.

Varianta I: Înainte de a declara apel, inculpatul își întreabă avocatul: dacă fac apel nu se poate să îmi dea o pedeapsă mai mare? Ce i-ați răspunde inculpatului la întrebare?

Singurul apel declarat este al inculpatului.

Ce soluții poate pronunța instanța în apel în ceea ce privește fapta și pedeapsa aplicată inculpatului?

Ce texte de lege sunt incidente?

Varianta II: În cauză declară apel și inculpatul și procurorul, în defavoarea inculpatului. Ce i-ați răspunde inculpatului la întrebarea dacă fac apel se poate să îmi dea o pedeapsă mai mare?

Ce soluții poate pronunța instanța de apel în ceea ce privește fapta și pedeapsa aplicată inculpatului?

Ce texte de lege sunt incidente?

Varianta III: În cauză declară apel doar procurorul în defavoarea inculpatului.

Ce soluții poate pronunța instanța de apel? Poate instanța de apel să dispună admiterea apelului și achitarea inculpatului?

Ce texte de lege sunt incidente?

Varianta IV: În cauză declară apel doar procurorul în favoarea inculpatului.

Poate instanța de apel să admită apelul procurorului și să agraveze situația inculpatului? Ce soluții poate pronunța instanța de apel?

Ce texte de lege sunt incidente?

SPETA 2

În cauză A.V. și N.L. sunt achitați pentru tulburarea ordinii și liniștii publice în temeiul art. 16 alin.1 lit.b C.pr.pen.. S-a stabilit că N.L. este o persoană care suferă de schizofrenie paranoidă și are discernământul abolit iar inculpatul A.V. a acționat fără vinovăție.

În cauză declară apel doar procurorul care critică soluția instanței cu privire la achitarea inculpatului A.V., având în vedere că în cauză se impune condamnarea inculpatului, care a acționat violent, fiind în stare de provocare, dar provocarea nu îl exonerează de răspundere penală.

Instanța de apel, studiind actele dosarului ajunge la concluzia că temeiul achitării pentru ambii inculpați este greșit. Instanța constată că inculpații nu au declarat apel în cauză iar apelul procurorul este limitat doar la inculpatul A.V..

Care este temeiul corect de achitare pentru fiecare inculpat?

Instanța de apel poate să schimbe temeiul achitării pentru ambii inculpați având în vedere că există doar apelul procurorului? Dacă da, care sunt textele de lege de la judecarea apelului aplicabile ?

SPETA 3

Copia minutei se comunică miercuri, 03.06.2020. Care este ultima zi în care se poate declara apel în termen?

14.06.2020?

12.06.2020?

15.06.2020?

SPETA 4

Judecătoria M. a fost sesizată prin rechizitoriu pentru comiterea de către inculpații A.G, A S și T.G. a infracțiunii de încăierare. Deși din rechizitoriu rezultă faptul că numita D.M. a fost lovită în încăierare, aceasta nu a fost citată în cursul urmăririi penale ca persoană vătămată și nici nu a fost menționată în rechizitoriu ca persoană vătămată. Judecătorul de cameră preliminară de la Judecătoria M. nu a dispus citarea numitei D.M. în camera preliminară. El a respins cererile formulate și excepțiile invocate de inculpați. Inculpații au formulat contestație. Instanța de control, Tribunalul G., a dispus citarea în calitate de persoană vătămată a numitei D.M. alături de citarea inculpaților.

Este D.M. în drept să formuleze contestație împotriva încheierii de cameră preliminară de la Judecătoria M. și dacă da, de când ar curge termenul de formulare a contestației?

Care va fi soluția judecătorului de cameră preliminară de la Tribunalul G.?

BIBLIOGRAFIE:

- Codul de procedură penală,
- M. Udriș (coordonator) – Codul de procedură penală. Comentariu pe articole. C.H. Beck, 2015,
- Rădescu, Dumitru -Apelul în procesul penal. Monografie, Editura Juridică, București 2005.